

וולטר קליי לוידרמילק

אחד החייונות הנהדרים ביותר הוא מאבק האדם עם הטבע. אנני יכול לתאר לי מחזה מרנין לב יותר מאשר כבוש הכוחות העצומים של הטבע על ידי חכמת האדם, חריפותו, שעבוד החומר לשירות המין האנושי. שכלול טכני וארגון סוציאלי של חייו עשויים להביא ברכה רבה עד אין קץ, ויהי הם עשויים להפסיק כל מחסור ולהעלות את המין האנושי לרמה גבוהה של תרבות. לכאורה נדמה שאין דבר פשוט יותר מאשר פתוח אוצרות טבע, אך כל הבקיא בדבר נוכח לדעת שהדרך רחוקה ומייגעת. כיצד אמר פרנסיס בייקון "כדי למשול בטבע עלינו תחילה לציית לו". האדם מסוגל להפוך את הרע לטוב ובוזה כוחו העצום. דוגמת רשות עמק טנסי תוכיח. היה זה הרהר הפכפך, נהר זדוני, מויק ומשחית אשר דוקא קיבל על עצמו מרות, מימיו שאתמול שטפו אדמה יקרה, הרסו, השתללו, מביאים כיום ברכה, מייצרים אנרגיה חשמלית, משקים יערות. 113 מיליון יארד מעוקב של אדמה הועבר ממקום למקום כדי לעצור את הנהר טנסי. כמות זו היא פי שנים עשר ומעלה של נפה שבע הפירמידות הגדולות של מצרים, בביטון בלבד השתמשו פי שנים וחצי מאשר לכל הסכרים והבניינים של תעלת פנמה. 1200 מיל כבישים נסללו, 140 מיל של מסילת ברזל, שלושים מיליון יארד מעוקב של עפר וסלעים הוצאו ממקומם להכנת יסודות הסכרים, חפירה גדולה שיש בה כדי לטמן עשרים בנייני "אמפייר סטייט", הבניין הגדול ביותר בניו יורק ואולי בעולם כולו. מי הנהר נופלים מגובה של 602 מטר ליד הסכר הראשון, לגובה של 23 מטר ליד הסכר האחרון ויוצרים כמות עצומה של אנרגיה חשמלית. כך הפך עמק שומם ופרא לאדמה פורייה המפרנסת בכבוד מיליוני בני אדם. מים מסוגלים להגדיל כל שטח אדמה פי כמה וכמה.

קנאה אחזה אותי מאז ומתמיד בשמעי על הצלחת רשות עמק טנסי. שם הוגשם חלומנו ולבש צורה מעשית. בצלומים ראיתי הרים קרחים, ממש כמו הרי הנגב או הרי ירושלים וראיתי את אותם ההרים מכוסים יערות כעבור שנותים. אכן העוני אינו הכרח. הברירה בדיננו. מפעלי פתוח והשקאה מסוגלים למנוע זיעה ולהפוך את ארצנו לגן עדן. אכן, מאז ומתמיד נושאת אנו עיני למתכננים הגדולים, לבעלי תכניות הפתוח העשויים להביא ברכה, אם רק ימצאו לזולן קשבת והבנה. אין אני יכול למשל למחוק מזכרוני את שמו של המהנדס הנורבגי, אלברט יארט, אינני יודע אם תי הוא או מתי, אך זוכר אני שהוא פרסם עוד בשנת 1919 תכנית להשקאת הארץ בעזרת תעול וייצור חשמל. גם אביו של היאורט היה מהנדס ידוע שם בנורבגיה שבנה סכרים ורכש לעצמו מומחיות מיוחדת בריסון מפלי מים. אלברט היאורט נמשך לתנאי ובקראו פעם בספר יחזקאל נצנץ במוחו רעיון השקאת הארץ. כיצד נאמר שם?

המים האלה יוצאים אל הגליליה הקדמונה וירצו על הערבה ובאו הימה אל הימה המוצאים ונרפאו המים. והיה כל נפש חיה אשר ישרץ אל כל אשר יבוא שם נחלים יחיה והיה הדגה רבה מאד כי באו שמה המים האלה וירפאו וחי כל אשר יבוא שמה הנחל. והיה יעמדו עליו דיגים מעין גדי ועד עין עגל לים משטוח לתכמים יהיו למינה תהיה דגתם כדגת הים הגדול רבה מאד.

הצילום: בני פוירשטיין

היאורט הושפע השפעה עמוקה מן הפסוקים האלה ונגש לעבוד תכנית השקאה ובנין תעלות. הוא עמד חיש מהר על כך שבסכרי אטואן כבנהרות סוריה טמונים כוחות חשמליים גדולים. הוא רצה להביא את מימי הארץ רוגטס מסוריה לא"י דרך מנהרה והיציע לנצל את נהר פרת שבסביבתו משתרע שטח של 220,000 קמ"ר שעי"ו יושבה לפניו אוכלוסיה צפופה. מקור הפרת באנטוליה ומאחר שנפלג לקאראיסו ולמורדסו, זורם דרך סוריה

הסך מושג בעינינו, לשם דבר. הנה האיש אשר לא ידענוהו כלל ולפתע, באחד הימים כשעבר בארץ, ראה את אשר ראה. עיבוד תכנית המסוגלת להביא לנו ישע והצלה. גם עתה נענה להזמנת משרד החקלאות ובא לכמה שבועות כדי לעקוב אחר השנויים שחלו בארץ. מיד נכר בו האכר, גוף מסורבל וחזק, ידיים שאתו במח"רשה. הוא ממעט בדבור ככל עובד אדמה, אך אותם המשפטים המעטים שהוא מעלה על שפתותיו, הצובים, שקולים להפליא ועולים ממעמקי הגשמה. מכאן כוחם הסוגסטיבי הבלתי רגיל. שערות השיבה העוטרות את רא-

מאשר בכל מקום אחר. המורח התיכון הוא בית העלמין של ממלכות גדולות. כאן כבכל מקום אחר, מפסידים אנו במלחמה למען האדמה הפורייה. כל זמן שלא ננצח בקרב זה, לא ישרור שלום בעולם.

לפני אחת עשרה שנה בקרתי כאן לראשונה ומיד עמדתי על האפשרויות המצויינות של רשות עמק הירדן. הופתעתי מן הדמיון הרב, בין מולדתי המצומצמת, קאליפורניה הדרומית, לבין ארץ ישראל. תופתע אם אומר לך שכאן יורדת כמות גשם גדולה יותר מאשר אצלנו. הרינו שם שגובהם כגודל בה התרמון אינם מקבלים אף את מתיצית כמות הגשם של הר זה. בודאי שמעת על פאלמספרינגס בה מבלים כוכבי הוליווד את חופשתם, אכן אקלימים כאלים יריחו. אקלים חוף הים שלנו דומה לזה של טבריה, אקלים לוס-אנג'לס כאקלים רחובות. אכן תבין מדוע הרגשתי את עצמי בא"י חיש מהר כמו בבית, כך עמדתי על כך שתפקידים דומים עומדים לפניכם, הרי גם בקליפורניה נאבקנו עם הבעיה כיצד אפשר לכוון את מי הגשמים לאדמה פורייה. כך צץ במוח רעיון נתוח כחן חדש למימי הירדן. ירדו פחות מים לים המלח ויביאו תועלת הרב בגובה הרי אפשר לנצל את ההבדל הרב בגובה בין הים התיכון וים המלח. זאת עשינו בקליפורניה, מדוע אי אפשר לעשות זאת כאן? יידיי סבדו, אולי מהנדס המים הטוב ביותר בעולם אישר את תכניתי. אגב, אף הוא עומד לבקר בישראל בקרוב.

כמה עולה ממון התכנית? בימים ההם דובר על ששים מיליון לירות, ז"א 250 מיליון דולר. הון תועפות? לפי החשבים תביא ההשקעה שלושה אחוז רווח במשך חמשים שנה הרי הרשות עשויה להזויל את המים ואת החשמל. בקליפורניה הונהגה תפיסה משפטית חדשה בזמן האחרון לגבי מים. זכות הבכורה של מי מריבה שייכת לאותו אדם או מוסד אשר ישמש בהם לטובת הכלל ויביא ברכה. יבוא זמן בו ישתמשו בעקרונן זה גם לגבי הקרקע. ייתכן שרק כעבור חמשים שנה יבינו את רעיוני זה כהלכה, אבל שנוי זה בוא יבוא מתוך הכרח. בקרתי בעירק ונוכחתי לדעת שעל ידי השקעה טובה יכלו שם להתפרנס לא פחות משלושים-ארבעים מיליון בני אדם על רמת חיים גבוהה, אך את הדוגמא הבלוטת והחריפה ביותר ראיתי לפני בואי לכאן עקב בקורי באפריקה. רעב פרץ בסביבת האגם גייאסה על אף העובדה שמי האגם מתוקים והסביבה אדמה מצויינת שאין המים מגיעים אליה בגלל התנאים הגיאוגרפיים. איש אפריקה אינו חקלאי מטבעו ולכן אינו דואג ליצירת הקשר בין אדמה ומים, איש סין בודאי היה עושה זאת.

דברי לוידרמילק מזעזעים בפשטותם, בכנותם. כל העולם נלחם למען שעל אדמה נוספת, אך שום איש אינו מתעניין בשעל זה אחר שנמצא ברשותו. אזהרתו — מן ההכרח שתמצא את הדה בכל מקום, אך קודם כל אצלנו.

שו עומדות בנגוד לאש הנעורים הבוררת בעינינו החומות.

— הגישה שלי לבעיות העולם היא באמצעות הקרקע, האדמה. הפוליטיקה היא תוצאה ולא סיבה. אין היא יותר מאשר עשן העולה מעלה-מעלה. האש נמצאת על הארץ. הנכון הוא לרכוש את תשומת הלב סביב העשן במקום האש. סיבת מלחמות והפוליטיקה היא הרעב. בהתחרות בין הרעב והאדם, מנצח הרעב וכל זמן שיש רעב בעולם, לא ייפסקו המלחמות. הגדול הטבעי של האנושות עולה לעשרים וחמשה מיליון אנשים לשנה, אך אין דואג לתזונת האוכלוסיה הגדלה והולכת. שנים רבות מסייר אני בעולם ולמדתי לדעת שאין אנו עושים דבר מחוץ לבונו הכוחות התנובתיים של האדמה. כך נמשך הדבר שבעת אלפים שנה. הרוח והמים סוחפים את הקרקע הפורייה. זאת ראיתי במורח התיכון בצורה ברורה יותר

ועירק. היאורט לא היה תולם בהקיי, הוא הרצה על תכניתו פעמים אחדות בחברה הגיאוגרפית המלכותית בלונדון, היה חבר בחברה על שם פרדיי ובמכון ויקטוריה ופרסם מאמרים רבים בעתונות הבריטית המקצועית. בתכניתו התעניינו ותמכו האקון, מלך נורבגיה שביקר כמה פעמים בהרצאותיו, ויני סטון צ'רצ'יל, וויקיונט סמואל ואחיו, סיר סטוארט סמואל, הנמנה על ידידיו הקרובים של היאורט. פרט מעניין של התכנית הוא בנין תעלה לאורך שבעים קילומטר בין ים המלח והים התיכון. אורך התעלות הפנימיות בעמק הירדן היה מגיע לפי זה למאתיים קילומטר

היאורט נשכח ובמקומו בא וואלטר קליי לוידרמילק האיש אשר תכנן "רשות עמק טנסי" על הירדן. קשה להביע באיזה רטט של אהדה מהולה בתודה ישבתי ממולו. הנה האיש ששמו

אימפרסריו: ב. גילאון (גורציקוב) - ק. גינצבורג
מתכבדים להציג את הכנר העולמי ואת אחותו הפפנתרנית המהולדת

יהודי וחפציבה מנוחין

בתל-אביב אולם "אהל שם" בירושלים אולם "אדיסון" בחיפה אולם "ארמון" בימים: 13.4, 17.4, 18.4	מכירת הכרטיסים במשרד ש. כהנא החל מיום רביעי 19.4.50	מכירת הכרטיסים במשרד ק. גינצבורג החל מיום ששי 17.3.50, 8.30 בבוקר
--	---	---

הקהל מתבקש לשים לב לתאריכי הקונצרטים, המסומנים בכרטיסים. מחירי הכרטיסים כוללים מסי הממשלה והעירייה